अत एव स्वाध्यायोऽध्येतव्य इति [श° ब्र° ११. ५. ६. ७.] स्वशाखाध्ययनं विहितं तच्चाध्ययनं प्रतिमन्त्रमृषिछन्दोदेवताविनियोगार्थज्ञानपूर्वकं विधेयमन्यथा दोषश्रवणात् । एतान्यविदित्वा योऽधीतेऽनुब्रूते जपति जुहोति यजते याजयते तस्य ब्रह्म निर्वीर्यं यातयामं भवत्यथान्तराश्वगर्तं वापद्यते स्थाणुं वर्छति प्रमीयते वा पापीयान्भवतीति कात्यायनोक्तेः [अनुक्रम° १. १.] । ऋष्यादिज्ञाने फलश्रवणाच्च । अथ विज्ञायैतानि योऽधीते तस्य वीर्यवदथ योऽर्थवित्तस्य वीर्यवत्तरं भवति जपित्वा हुत्वेष्ट्वा तत्फलेन युज्यत इत्युक्तेश्च [अनु° १. १.] तस्माद्विदमन्त्राणामृष्यादिज्ञानमर्थज्ञानं चावश्यकमन्यथा वैकल्यात् । तत्र (7.) यजुर्वेदमन्त्रेषु कानिचिद्यजूंषि काश्चन ऋचः । तत्र ऋचां नियताक्षरपादावसानानामावश्यकं (8.) छन्दः कात्यायनेनोक्तम् । यजुषां षडुत्तरशताक्षरावसानानामेकाक्षरादीनां पिङ्गलेन दैव्येकमित्यादिनोक्तं छन्दो बोध्यम् । तदधिकानां तु होता यक्षद्वनस्पतिमभि हीत्यादीनां [अध्या° २१. ४६.] नास्ति छन्दःकल्पना ॥

तत्राद्याध्याये द्वितीयाध्यायाष्टाविंशत्तिकण्डिकाश्चेति दर्शपूर्णमासमन्त्राः । तेषां परमेष्ठी प्राजापत्य ऋषिर्देवा वा प्राजापत्याः । द्वितीयाध्यायान्त्यकण्डिकाषट्कं पितृयज्ञमन्त्रास्तेषां प्रजापतिर्ऋषिः ॥ आद्येऽध्याये सर्वाणि यजूंषि एका पुरा क्रूरस्येति [१. २८.] ऋक् । यजुषां पिङ्गलोक्तं छन्दो बोध्यं (9.) विस्तरभयान्नोच्यते । ऋचां तु छन्दांसि व्यक्तान्येवेति (10.) । तत्राद्यायां कण्डिकायां पञ्च मन्त्राः । द्वौ त्र्यक्षरौ । तृतीयश्चतुरक्षरः । चतुर्थो द्विषष्ट्यक्षरः । पञ्चमो नवाक्षरः ॥

तत्र प्रकृतित्वादादौ दर्शपूर्णमासमन्त्राः । यत्र कृत्स्नाङ्गानामुपदेशः क्रियते सा प्रकृतिः । यत्र विशेषाङ्गमात्रमुपदिश्यतेऽङ्गान्तराणि तु प्रकृतेरतिदिश्यन्ते सा विकृतिः । तत्र प्रकृतिस्त्रिविधा । अग्निहोत्रमिष्टिः सोमश्चेति । तत्र यद्यपि कृताधानस्यैव दर्शपूर्णमासयोरधिकारादादौ अग्न्याधानमन्त्रा वक्तुमुचितास्तथाप्याधाने पवमानेष्टयो विधेयास्ता अन्तराधानस्यैवासिद्धेः । पवमानेष्टीनां च दर्शपूर्णमासविकृतित्वात्सोमेऽपि दीक्षणीयाप्रायणीयादिषु दर्शपूर्णमाससापेक्षत्वादादौ दर्शपूर्णमासमन्त्राः पठितुं युक्ताः । ते च इषेत्वादयः ॥

I. a. इ॒षे त्वा॑ । b. ऊ॒र्जे त्वा॑ । c. वा॒यव॑ स्थ । d. दे॒वो वः॑ स॒विता प्रार्प॑-